

πόληπτα πρόσωπα ἔμπειρα περὶ τὴν ἀξίαν τῶν κτημάτων, αἵτινα προσεκαλοῦντο, ἵνα ὥς ἐκτιμηταὶ ἀποφαίνωνται περὶ τῆς ἀξίας τούτων ἢ τῶν εἰσοδημάτων αὐτῶν κλπ., ἡ δὲ ἐκτίμησις τῶν ἐκαλεῖτο ἀποκοπή. Εἰδικῶς προκειμένου περὶ συνάψεως συμβάσεως ἀγοραπωλησίας, ἡδύναντο νὰ ὁρισθοῦν ἀποκοπταὶ ὑπὸ τῶν συμβληθησομένων πρὸς καθορισμὸν τοῦ εὐλόγου καὶ δικαίου τιμήματος τοῦ πωληθησομένου, ὁπότε ἔχομεν ἴδιον εἶδος πωλήσεως, ὀνομαζόμενον πώλησις κατ' ἀποκοπήν. Αὕτη ἦτο συνήθης καὶ εἰς ἄλλας νήσους τῶν Κυκλάδων (βλ. Ι. ΒΙΣΒΙΖΗ, Νεξιακὰ νοταριακὰ ἔγγραφα, ἐνθ' ἀν., 224). Ἐπὶ τῆς τοιαύτης πωλήσεως δὲν ἐχώρει διάρρηξις λόγῳ ὑπερόγκου βλάβης, οὔτε ἡδύνατο ν' ἀμφισβητηθῇ ὑπὸ τρίτων ἐχόντων συμφέρον τὸ ἀληθὲς τοῦ τιμήματος.

5

Κώδιξ Μ. 137. Ἀντίγραφον. Ἀπόφασις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σίφνου καὶ Μυκόνου τῆς 24 Ἰουνίου 1662.

Διάδικοι. Οἱ ἔγγονοι τοῦ ποτὲ Γερασίμου Φαμελίτη.

Ἀκύρωσις διαθηκῶν. Κληρονομικὴ διαδοχὴ μοναχοῦ.

Κόπια. Εἰς δόξα Χ(ριστο)ῦ, ἀμήν. 1662 Ἰουνίου 24. Σεντέντζια πρεζεντάδα ||² εἰς τούτην τὴν κατζηλλαρίαν κατὰ τὴν συνήθειαν Μυκόνου.

||³ + Ἐχοντας διαφορὰ (ρα) ἀνάμεσόν τους τοῦ ποτὲ Γερασίμου Φαμελίτη τὰ ἐγκόνια ||⁴ ἀπάνω εἰς δύο διαθῆκες, ὅπου ἐβρεθήκασι καμωμένες, ἡ μία καμωμένη ὑπὸ ||⁵ χειρὸς τοῦ ποτὲ Γεώργη Λιμνίου καὶ πρώην (τοῦ πρώην) καντζηλλιέρη Μυκόνου, ὄντος ||⁶ ἀκόμη τοῦ ἄνωθεν Γερασίμου κοσμικοῦ, καὶ ἡ ἄλλη καμωμένη ὑπὸ χειρὸς τοῦ παπᾶ ||⁷ κύρ Γεώργη Σκορδίλη καντζηλλιέρη Μυκόνου, τὴν ὁποίαν τὴν ἤκαμεν εἰς τὸν θάνατόν του ||⁸ καλόγερος. Ἐτζί διὰ νὰ λείψουσι πᾶσα σκάνδαλον ἀπὸ ἀνάμεσόν τους, ἐκοντεν ||⁹ ταριστήκασιν καὶ δύο μέρη καὶ ἐνεφανιστήκασι ἐνμπροσθεν εἰς τὸν παν ||¹⁰ ιερώτατον ἀφέντη ἀρχιεπίσκοπον Σίφνου καὶ Μυκόνου κύριον Ἀθανά ||¹¹ σιον εὐρισκομένου εἰς τὸ νησί μας. Ἡ ὁποία ἄνωθεν ἀρχιερωσύνη βλέποντας ||¹² τὲς <ς> διαθῆκες καὶ γροικῶντας τῆς μιᾶς μερίδος καὶ τῆς ἄλλης <ς> τὰ δικαιώματα ||¹³ ὁποῖος βλέποντας τὲς διαθῆκες, ἔστοντας καὶ ν' ἀφίνη ἡ πρώτη διαθήκη ||¹⁴ πὼς εἶχεν μίαν ἀράδα γράμματα ἀπὸ ἄλλου γραμματικοῦ, ἀποφασίζει ||¹⁵ νὰ εἶναι ἄκερη καὶ χαλασμένη καὶ νὰ μηνδὲν ἀξίζει τίποτις. Ἀκόμα θεωρῶντας ||¹⁶ καὶ τὴν ὕστερη πὼς ἦτον καλόγερος, ὅταν τὴν ἤκαμεν, λέγει νὰ εἶναι καὶ ἐκεῖνη ||¹⁷ ἄκερη. Διὰ τοῦτο, τὸ ὄνομα τῆς ἀγίας Τριάδος, κράζει, κρίνει καὶ ἀποφασί ||¹⁸ ζει ὅτι τὴν ἐκκλησίαν μὲ ὅλα τῆς τὰ δικαιώματα νὰ εἶναι τῶν δύο παιδίων του, τῆς Μα ||¹⁹ ρίας ἡ ἑμισὴ καὶ τοῦ Λαρέντζου ἡ ἄλλη ἑμισὴ ἀκόμα καὶ ὅ,τι πράγματα εἶχεν ὁ ||²⁰ Κωνσταντῆς ἔστοντας καὶ νὰ ἀποθάνη ἄκλερος, νὰ τὰ μεράζουν καὶ ἐκεῖνα ||²¹ εἰς τὴ μέση, ὡσὰν καὶ

τὴν ἐκκλησίαν. Ὡς ἀποφασίζει ὡς ἄνωθεν. Καὶ ὅποιος²² θέλει φανῇ ἐναντίος εἰς τὴν παροῦσαν κρίσιν, νὰ εἶναι ἀφωρεσμένος, ἀσυχώρητος²³ καὶ ἔξω τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χ(ριστοῦ) καὶ νὰ πλερώνῃ καὶ τῆς κρίσεως, ὅπου ἤθελεν πρε²⁴ζενταριστῇ τὸ παρόν, γρόσα 50 καὶ ἡ παροῦσα νὰ ἔχῃ τὸ κύρος καὶ τὸ βέβαιον.

||²⁵ + Ὁ Σίφνου Ἀθανάσιος ἀρχιεπίσκοπος.

||²⁶ Παπᾶ Γεράσιμος Βίδος Καντζηλλιέρης Μυκόνου ἐκοπιάρη²⁷σα τὸ παρόν ἀπὸ λόγον εἰς λόγον.

²⁶ παπᾶ γεράσιμος βίδος Καντζηλλιέρης μίκονου ἐκοπιάρησα το παρον απο λογον εις λογον.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ. Οἱ ἔγγονοι ἐφιλονίκουν περὶ τῆς κληρονομίας τοῦ πάππου των, ὁ ὅποιος εἶχε κάμει ἐνώπιον τοῦ καντζηλλιέρη δύο διαθήκας. Ἡ πρώτη εἶχε συνταχθῇ εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ὁ διαθέτης ἦτο ἀκόμη λαϊκός, ἡ δὲ δευτέρα, ὅταν πλέον οὗτος εἶχε περιβληθῇ τὸ μοναχικὸν σχῆμα. Διὰ τῆς ἐκδοθείσης ἀποφάσεως κηρύσσονται ἄκυροι ἀμφότεραι αἱ διαθήκαι. Ἡ μὲν πρώτη, διὰ τυπικὸν ἐλάττωμα τοῦ ἐγγράφου τῆς διαθήκης, ἥτοι διότι εἶχε παρεμβληθῇ εἰς τὸ ἔγγραφον αὐτῆς στίχος γεγραμμένος διὰ χειρὸς ἄλλου γραφέως καὶ ὅχι τοῦ γράφαντος τὴν ὑπόλοιπον διαθήκην, ἀναγνωριζομένου οὕτω κατ' ἀρχὴν εἰς τὸν μοναχὸν τοῦ δικαιώματος τῆς ἐλευθέρας διαθέσεως τῆς περιουσίας του πρὸ τῆς ἀποκάρσεως. Ἡ δὲ δευτέρα ἄκυροῦται, διότι, ὅτε συνειτάχθη, ὁ διαθέτης ἦτο ἤδη μοναχός, καί, προφανῶς, κατὰ τὴν ἀπόφασιν, ἐστερεῖτο τῆς ἱκανότητος πρὸς σύνταξιν διαθήκης. Περαιτέρω ἡ ἀπόφασις διατάσσει τὴν διανομὴν τῆς περιουσίας βάσει τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς, ἐφαρμόζουσα τὸ κρατοῦν ἐν Μυκόνῳ δίκαιον ἐπὶ λαϊκῶν, καὶ ὅχι τὸ ἐπὶ τῶν μοναχῶν ἐπίσημον βυζαντινὸν δίκαιον, καὶ ἀπονέμουσα ὁλόκληρον τὴν κληρονομίαν εἰς τοὺς ἐγγόνους, οὐδὲν δὲ εἰς τὴν μονὴν τῆς μετανοίας τοῦ κληρονομουμένου μοναχοῦ. Ἐν τέλει ἀπειλεῖται ὑπὸ τῆς ἀποφάσεως κατὰ τοῦ μὴ συμμορφωθησομένου πρὸς αὐτὴν διαδίκου ἀφορισμός καὶ μὴ συγχώρησις, ἔτι δὲ καὶ χρηματικὴ ποινὴ ὑπὲρ τοῦ δικαστηρίου, προδήλως, τοῦ τουρκικοῦ, εἰς ὃ ἤθελε τυχὸν προσφύγει οὗτος, προσβάλλων τὴν ἀπόφασιν ταύτην.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ. Ἡ ἀπόφασις, ὡς πρὸς τὴν πρώτην διαθήκην, εἶναι σύμφωνος πρὸς τε τὸ Κανονικὸν δίκαιον ὡς καὶ τὰς Αὐτοκρατορικὰς διατάξεις, αἵτινες ἀναγνωρίζουν εἰς τοὺς μοναχοὺς τὸ δικαίωμα τῆς συντάξεως διαθήκης πρὸ τῆς ἀποκάρσεως (Νεαραὶ Ἰουστ. 5, ε', 123, λη'. Βασιλ. 4. 1. 9. Ἀρμεν. 5. 42. Κανὼν 6 τῆς πρωτοδευτέρας ἐπὶ Φωτίου ἐν Κων/λει Συνόδου (ἔτ. 861), εἰς ΡΑΛΛΗ καὶ ΠΟΤΛΗ, Σύνταγμα, Β', 667. Περὶ τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Ἀναγεννήσεως νομικῶν θεωριῶν ὡς πρὸς τὴν τύχην μετὰ τὴν ἀπόκαρσιν τῶν πρὸ αὐτῆς συνταχθεισῶν διαθηκῶν ὑπὸ τῶν μοναχῶν, Α. ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΥ, Κληρονομικὸν δίκαιον κληρικῶν καὶ μοναχῶν

(Ἀθ., 1890), 88 - 94). Ὅσον ἀφορᾷ ὁμῶς τὴν ἀκύρωσιν τῆς δευτέρας διαθήκης, παρὰ τὸν ἀνωτέρω Κανόνα 6, διὰ τῆς Νεαρᾶς 5 Λέοντος τοῦ Σοφοῦ — Ἀρμεν. 5. 4. 3, ἀνεγνωρίσθη κατ' ἀρχὴν εἰς τοὺς μοναχοὺς τὸ δικαίωμα καὶ μετὰ τὴν ἀπόκαρσιν τῆς διαθέσεως τῆς μετ' αὐτὴν ἀποκτωμένης περιουσίας (βλ. λεπτομερῶς Γ. ΜΑΡΙΔΑΚΗ, Τὸ Ἀστικὸν δίκαιον ἐν ταῖς Νεαραῖς τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων (Ἀθῆναι, 1922), 319 ἐπ.). Ἀσχέτως ὁμῶς τῶν διατάξεων τούτων τοῦ ἐπισήμου δικαίου, ἐν τῇ πράξει, κατὰ τε τὴν βυζαντινὴν ἐποχὴν ὡς καὶ κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν, ἀνεγνωρίζετο ἐθιμικῶς εἰς τοὺς μοναχοὺς καὶ μετὰ τὴν ἀπόκαρσιν γενικῶς τὸ δικαίωμα τῆς συντάξεως διαθήκης. (Διὰ τὴν βυζαντινὴν ἐποχὴν πρβλ., ἐκτὸς ἄλλων, δύο Συνοδικὰς ἀποφάσεις τοῦ ἔτους 1400 εἰς ΜΙΚΛΟΣΙΧ et MÜLLER, Acta II, 412, 446, διαθήκας δὲ μοναχῶν ἔτ. 1093, αὐτ. VI, 81, ἔτ. 1157, αὐτ. 106, ἔτ. 1192, αὐτόθι, IV, 201· ἔτ. 1331, εἰς Ἑπετηρίδα Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν, ΣΤ', 263· ἔτ. 1370, 1377, 1378, εἰς P. LEMERLE, Actes de Kultumus (Paris, 1945), 116, 132, 134· ἔτι δὲ καὶ τύπους βυζαντινῶν συμβολαίων, εἰς Κ. ΣΑΘΑ, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη, ΣΤ', 635, 636. — Ὡς πρὸς δὲ τὴν Τουρκοκρατίαν, ὅρα π.χ. διαθήκην μοναχοῦ ἐξ Ἀμοργοῦ τοῦ ἔτ. 1533, εἰς Ι. ΒΟΓΙΑΤΖΙΔΟΥ, Ἀμοργὸς (Ἀθῆναι, 1918), 135, ὁμοίαν μοναχῆς ἐξ Ἰκαρίας ἔτ. 1601, εἰς ΕΠ. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΟΥ, Ἰκαριακὰ (Σάμος, 1893), 154, ὁμοίαν μοναχοῦ ἐκ Χίου ἔτ. 1612, εἰς ΓΡ. ΦΩΤΕΙΝΟΥ, Νεαμονήσια, (Χίος, 1864), 212· (περιοριζόμεθα εἰς τὴν παράθεσιν ὡς παραδειγμάτων περιπτώσεων χρονολογουμένων πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀνωτέρω ἀποφάσεως). Σημειωτέον, ὅτι εἰς τὴν Μύκονον καὶ μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἐξηκολούθει σταθερῶς ἡ συνήθεια τῆς συντάξεως διαθηκῶν ὑπὸ μοναχῶν. Οὕτως εὔρομεν ἀνεκδότους διαθήκας ἐκ Μυκόνου τῆς 6 Ἀπριλίου 1676 τῆς καλογραίας Φιλοθέης θυγατρὸς τοῦ ποτὲ καλογήρου Κοντοφρέου, τῆς 30 Αὐγούστου 1691 τῆς Τιμοθέης μοναχῆς τοῦ ποτὲ Ἀντώνη Σαρατάσου, τῆς 16 Σεπτεμβρίου 1696 τοῦ ἱερομονάχου Ἀθανασίου Βιδάλε κ.ἄ., προσέτι δὲ πρβλ. καὶ τὴν ἀπὸ 21 Ἀπριλίου 1779 ἀναγνωριστικὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σίφνου καὶ Μυκόνου μετὰ κληρικῶν, τοῦ βοεβόδα καὶ προκρίτων τῆς Μυκόνου, εἰς ΣΤ. ΜΑΝΕΣΗ, Ἡ ἐν Μυκόνῳ μονὴ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, εἰς Ἑπετηρίδα Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου, 4 (Ἀθῆναι, 1952), 115 - 119.

1. σεντέντζια = ἐκ τοῦ ἰταλ. sentenza, ἀπόφασις.

24. προξενιάδα, προξενταριστιῆ = ἐκ τοῦ ἰταλ. presentare, παρουσιάζω.

6. κοσμικὸς = λαϊκός, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἱερωμένος.

14. γραμματικὸς = γραφεύς.

15 - 17. ἄκερη = ἄκυρος.

15. χαλασμένη = ἀκυρωμένη.

22. κρίσιν = ἀπόφασιν.

